

EEN INGENIEUZE
COMBINATIE VAN
DESIGN EN
TECHNIEK

Urwerk

Tekst Ilse Bekker-Maassen Foto's Urwerk

Futuristische haute horlogerie

Met de allure van een hippe deejay – warrig haar, ongeschoren twee dagen baardje – en een ongeken- de creativiteit van het niveau ‘genie’, vormt Martin Frei (42) samen met zijn partner Felix Baumgartner (33) het brein achter een van de meest vooruitstrevende horlogemerken: Urwerk. Hoe een begiftigd beeldend kunstenaar besluit horloge-ontwerper te worden.

Martin Frei:

“Design is het loslaten van wat onveranderlijk lijkt, zodat je ongehinderd je dromen kunt nastreven”

Kunst heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in het leven van Martin Frei. Na zijn opleiding grafisch design in Zürich, gaat hij naar de Kunstacademie in het Zwitserse Luzern, waar hij in 1989 afstudeert. Al die tijd is hij gefascineerd door techniek en met name de link tussen techniek en kunst intrigeert hem. “Ik kan echt genieten van het design van machines, die normaal gesproken puur functioneel zijn en waarbij überhaupt niet over design is nagedacht. Ik houd van technische materialen en procédés en dat laat ik terugkomen in de kunst en de ontwerpen die ik maak. Zo gebruiken wij voor onze horloges bijvoorbeeld een coating die normaal gesproken op boren wordt toegepast, iets dat geen ander horlogemerken doet.”

Als beeldend kunstenaar woont Martin Frei een tijd lang in New York, maar uiteindelijk hij terug te keren naar zijn vaderland Zwitserland. Hier ontmoette hij Felix Baumgartner. “Ik had al een tijd het idee in mijn hoofd om een hulpmiddel te maken voor het meten van afstanden in gezichten”, vertelt hij. “Via vrienden kwam ik in aanraking met Felix Baumgartner, die aan de hoge school voor horlogemakers in Solothurn studeerde. Als rastechnicus met gevoel voor esthetiek was hij de uitgesproken persoon die mij kon helpen met het maken van dat meetinstrument. Dat lukte en het klikte meteen tussen ons.”

De eerste ontmoeting tussen Frei en Baumgartner vond plaats in 1992 en was het begin van een hechte vriendschap. Baumgartner, die vanaf 1995 als vrijgevestigd horlogemaker al verschillende complicaties voor bekende horlogehuizen had gemaakt, droomde meer en meer van een eigen horlogemerken en wie kon hem daarbij beter helpen dan zijn vriend Martin Frei? “We zaten helemaal op dezelfde golflengte. We wilden haute horlogerie maken, maar toch totaal anders dan tot nog toe gebruikelijk was. Dus geen wijzers voor uren en minuten, maar wel een puur en overzichtelijk design zodat je in één oogopslag zonder gepuzzel kunt zien hoe laat het is.”

Urwerk valt op, al sinds het in 2001 voor het eerst werd gepresenteerd. De eerste collectie, Urwerk 103, sprong meteen al in het oog door de speciale U-vorm van de kast en het gebruik van ‘satellieten’, zoals Frei en Baumgartner ze noemen. In de ronding van de U-vorm worden door middel van een soort tijdlijn van rechts naar links de minuten aangegeven van 0 tot 60. De uren worden weergegeven door een kruisvorm met aan iedere arm een draaischijf met 4 cijfers, satellieten genaamd. Daar waar de draaischijf met daarop het cijfer van de uren in aanraking komt met de minuten tijdlijn, kun je de tijd aflezen. Erg ingenieus om te zien. Maar er zit méér achter. “Hoofdzaak van een horloge is het kunnen aflezen van de tijd”, legt Martin Frei uit. “Maar daarnaast kan een horloge méér aangeven. Dat geven wij heel discreet weer door een zogenaamd ‘control-board’ op de achterzijde van het horloge. Gangreserve, stopwatch en precisie zijn hier af te lezen. Met name de precisie-meter is uniek,

Frei Martin Frei

het geeft aan wanneer het horloge een servicebeurt nodig heeft.” Afgelopen voorjaar presenteerde het duo Frei & Baumgartner een totaal nieuwe collectie, de Urwerk 201, die technisch gezien nog veel ingewikkelder in elkaar zit. De inmiddels bekende U-vormige, ergonomische kast is aangehouden, maar het design van de tijdsaanduiding is nog specialer geworden. Net als bij de 103 worden de minuten in een tijdbalk aangegeven. Die volgt echter geen vloeiende lijn meer, maar heeft twee hoeken van elk 45°. Het kruis met de satellieten is vervangen door een 3-dimensionale 3-armige carroussel met telescopische armen. Door de hoekige minutenlijn, kan een gewone arm niet continu de lijn aanhouden, zoals bijvoorbeeld bij een vierkant of rechthoekig normaal horloge ook het geval is. Daarom zijn de telescopische armen ontwikkeld, die wél minutieus de hoekige minutenlijn kunnen volgen, terwijl een driedimensionaal blokje aan de arm de uren aanduidt. Het is moeilijk te omschrijven, maar als je het ziet, begrijp je het meteen. En dat is precies het unieke van Urwerk. De 201 heeft daarnaast een direct zichtbare maanaanduiding en een dag/nacht functie. Het voor Urwerk zo typische ‘controlboard’ op de achterzijde is er nog steeds, maar herbergt dit keer wel iets heel unieks. Hier is te zien hoe bijzonder het uurwerk is. Het is namelijk voorzien van zichtbare dubbele turbines, die verbonden zijn met de onzichtbare rotor. Die dubbele turbines dienen als schokbreker en het horloge kan in de ‘vrij’ stand voor normale activiteit of in de ‘vast’ stand voor extra actie worden gezet. Met name bij sporten als golf of tennis, waarbij het horloge grote schokken te verwerken krijgt, draagt dit bij aan de precisie en de levensduur van het uurwerk. Een vernuftig staaltje techniek, dat niet los kan worden gezien van het wel heel bijzondere design.

Design en techniek kunnen in de horloges van Urwerk niet los van elkaar worden gezien.. Toch is Urwerk méér dan alleen het resultaat van een samenwerking tussen twee visionairs op horlogegebied; het is een smeltkroes van veelzijdig talent. Horlogemakers, een ingenieur, een technicus, een polijster, een beeldend kunstenaar en een precisiemonteur: samen vormen ze een hecht team dat de bijzondere horloges van Urwerk creëert. Deze specialisten werken met de laatste snufjes op het gebied van techniek: het gebruik van ultraprecieze CNC tooling, PE-CVD coatings en bijzondere legeringen van goud, platina, titanium en aluminium.

Urwerk is nog niet in Nederland te koop, maar wél bij Ginotti in Antwerpen. Het is beslist de moeite waard de bijzondere modellen hier te bewonderen en te laten demonstreren. Is een ritje naar Antwerpen te omslachtig, bezoek dan www.urwerk.com. Hier is een futuristisch vormgegeven filmpje te zien dat de werking én het creatieve design uitstekend weergeeft en waarbij de liefhebber ongehinderd kan wegdromen. ■

Achterzijde van het horloge

